

POSTVÄGAR

Postverket grundades

Organiserad postföring inom Sverige startade redan under Gustav Wasas regeringstid då den första förordningen om postgång utfärdades vid beslut i Uppsala den 15 april 1541. I denna förordning ingick förbud mot våldgästning. De kungliga postbuden och kurirerna med ämbetsbrev skulle på färderna genom landet ges fri tillgång till böndernas hästar, fri mat och logi hos präster, borgare och bönder. Postbuden försågs med legitimationer i form av förseglade pass och tjänstebrickor, sk. Bodbyssor".

Inte heller detta återkommande förbud mot våldgästning kom att åtlydas och förfalskade tjänstebrickor utnyttjades flitigt. Ingen makt-havare hade dittills lyckats med att avskaffa eller ens radikalt reducera våldgästningen. Om bönderna själva fick ansvaret att förmedla posten i ett nätverk av organiserade kedjor skulle man slippa gäst- och skjutsplikten och våldgästande falska kurirer.

Tanken sattes på pränt av Axel Oxenstierna i ett förslag till postförordning som utarbetades år 1624. I förslaget ingår "en särdeles ordning" för postmästare och poster i hela riket. "Gångande poster och bud skola över hela riket hållas, vilka dagligen postera till fots landstråten åter och fram, bärande så våre och våra officerares brev till och från oss och vårt hov, såsom och alla privatpersoners, vare sig av vad stånd de äro"

Att avsikten med förordningen tillt stor del grundade sig på ambitionen att radikalt reducera våldgästningen och skjutsplikten framgår klart av skrivningen i fullmakten för vice postmästaren Oluf Jönsson att tillsätta postbönder. Hans tjänsteplacering var på postkontoret i Stockholm, där postmästaren samtidigt var chef för hela landets postväsende. I nämnda fullmakt noteras att önskemålet är: "*att våre trogne undersåtare de gemene allmoge å landet, som härtill med odrägelig gäst- och skjutsning haver betungat varit, må därigenom lisat bliva*".

Postmästaren i Stockholm skulle organisera och administrera så att postgångar inrättades utefter stråkvägar från och till strategiskt belägna städer och orter. Till sin hjälp fick postmästaren den flitige Oluf Jönsson som vice postmästare Han red land och rike kring för att med landshövdingar och fogdar som rådgivare utse postförvaltare och posthänder. Några postförvaltare fick förordnande som postinspektorer med uppgift att utföra årlig kontroll av postböndernas verksamhet.

Kontrollsysslan överläts senare även till personer som saknade anknytning till postverket. Den 24 dec 1687 utfärdades inspektionsfullmakt över postväsendet i Norr-landen" för Johan Ratkin som aldrig varit postmästare. Hans inspektionsområde omfattade postlinjerna genom hela Norrland upp till Österbotten och även sidopostlinjerna Gävle-Falun och Sundsvall-Östersund

Gästrikland

Postkontor

Gefle

Postkontoret inrättades förmodligen 1637. Dess förste postmästare var Benjamin Erichsson Skeppereus (1638-1671) Födelseår okänt. död 30 april 1671.

Posthemman

Wy, Björke, Särsta, Kungsgård Högbo, Bäck och Grindöga.

Postbönder / Postförare i Björke

Olof Olsson född 1 500-talet. Bonde och Länsman.

Björke nr 7.

Anders Olofsson född 1640 död 1691.

Efterträdde sin fader i mars 1681 Olof Olsson som Länsman. Postbonde och Gästgivare. Björke nr 7 Hans Andersson Björkman född 1665 död 1710?

Efterträdde sin fader Anders Olofsson som Länsman och Postbonde å hemmanet Björke 7 Israel Hansson Björkman född ? död 1725.

Efterträdde sin fader Hans Andersson Björkman som Länsman och var öven Sockenskrivare Postbonden Olof Olsson Björke född 1703 död?

Postbonden Olof Olsson Björke född 1732 död?

Postföraren Pehr Hägglund Björke född 1788-08-17 död?

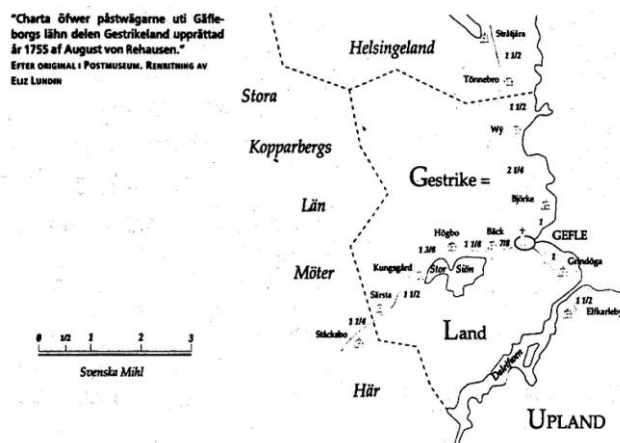
Ur: Hille socken i nutid tid och gången tid av Bernhard Bohlin 1922

En annan odräglig skattebörd plågade våra förfäder, nämligen den uråldriga skjutsnings-skyldighet, som ålåg bönderna. Redan 1561 åtog sig dessa en viss mot penningavgift befrielse av skjutsningsskyldighet gentemot kronan.

Men snart glömdes detta, och så fordrade man åter skjutsar och dessutom penningar. 1614 klagade allmogen över den oändliga, otillbörliga skjutsning och gästning, varmed den av vägfärdande betungades, "så att de snart att säga njöto varken hus eller hemfrid, utan blevo med snork och pock, hugg och slag överfallna av var man utan åtskillnad och mest av en hop löst pack, som ljögo sig genom bygden".

I ett brev till fogden i Gästrikland skriver konung Karl IX med dylika klagomål från bönder i Hamrånge och Hille bland annat "om du icke jämkar jämt dem emellan, utan vi varda oftare av dem bekymrade, så skall du veta, att vi tala dig till, som icke anser och rammar våra undersåtars bästa och fördel".

Längre fram i tiden upprättades i socknarne staten lastställd taxa lille hade Trödje by att svara för gästgiveriet som hölls turvis i byn. I och med Gävle - Ockelbo - banans anläggning förlorade Trödje det mesta av sin betydelse som skjutsstation. Nu är hela skjuts- och gästgivenväsendet i Trödje by endast ett minne, då skjutsstationen förflyttats till Björke.

"Charta öfver påstvägarne uti Gäflebors lähn delen Gestrrike land upprättad år 1755 af August von Rehausen."
Efter original i Postmuseum.

Även fortskaffningen av myndigheternas ämbetspost ålåg socknarne utan ersättning. Emellanåt hade länsmanen åtagit sig detta uppdrag och fick därför av socknen ersättning, som här i Hille en gång i slutet av 17-hundratalet uppgick ända till 200 kronor för år.

Ofta klagades på stämmorna över denna betungande skyldighet 1854 prutade stämman ned länsmanens ersättning för kronopost-fodring med 100 kronor, varöver han å sin sida knorrade.

Klockaren hade också skyldighet att vara brevbärare. All post som rörde de kyrkliga förhållandena skulle av honom utan särskild ersättning fortskaffas till nästa socken. Till jularna brukade han dock ur kyrkokassan få en liten uppmuntran.

[Hillebygden, Nr. 1, 2000]